

Geachte leden van de RAT,
Beste leden van het programmateam,

30 maart 2023

Naar aanleiding van uw verzoek, d.d. 17 maart jl., heeft een afvaardiging uit de Zuid-Limburgse gemeenten, geïnitieerd vanuit de 3 Zuid-Limburgse waterwerkregio's, het opbouwplan gelezen en voorzien van opmerkingen, vragen, kanttekeningen en suggesties. De grootste gemene (procesmatige) deler is verwoord in deze brief, alle overige opmerkingen zijn gebundeld en opgesomd in de bijlage.

Wij willen graag beginnen met het uitspreken van onze waardering voor het werk dat door u en alle betrokkenen is verricht. We weten en waarderen het dat er veel energie is gestoken in het opstellen van de verschillende pijlerplannen en het extraheren van de belangrijkste elementen om te komen tot het opbouwplan. Wij geloven in een gezamenlijke aanpak om Limburg klimaatbestendig en waterrobuust te maken!

Als we een algemeen, inhoudelijke analyse moeten geven op het opbouwplan dan constateren we dat het opbouwplan veel informatie bevat, maar op onderdelen ook nog veel ruimte voor interpretatie is. Het opbouwplan beschrijft goed de opgaven en de doelen van WRL, met andere woorden "wat moeten we doen" en "wat willen we gaan doen". Het plan beschrijft procesmatig vanuit een technisch/inhoudelijk perspectief hoe die doelen bereikt zouden kunnen worden, of op zijn minst stappen in de goede richting gezet kunnen worden. Hier kan in principe niemand tegen zijn!

Wij willen u daarnaast meegeven dat de aandachtspunten of kanttekeningen die wij benoemen niet moeten worden gelezen als "afkeurend" of een "negatieve" beoordeling over uw plan maar als input voor een toekomstige verrijking van het opbouwplan en een aanscherping van de processen rondom het programma WRL.

1. Formaliseer de betrokkenheid van gemeente en benoem en concretiseer de bestuurlijke raken, rollen en verantwoordelijkheden.

Dit punt wordt niet ingebracht vanuit een soort van "calimerocomplex" maar als zorgpunt omdat bestuurlijk commitment (op het niveau van gemeenteraden en colleges) nog niet of onvoldoende aanwezig is. De in het opbouwplan opgenomen randvoorwaarden vraagt om bestuurlijk draagvlak en commitment bij **alle** partnerorganisaties. Hoe langer hiermee wordt gewacht en de tijd tussen de watercrisis in 2021 en het heden verstrijkt, dreigt de urgentie om de waterveiligheid te vergroten bij het overgrote deel van de gemeentes naar de achtergrond te verdwijnen.

Mede doordat gemeenten voor tal van andere grote maatschappelijke crisissen staan: woningnood, opvang van vluchtelingen, energie armoede, enzovoort. Met het vastleggen van de gemeentelijke betrokkenheid bij het programma WRL bouwt u aan commitment en ondersteunt u ons (ambtenaren) met het agenderen en prioriteren van de opgave. Als een project, programma of partnership een formele status heeft stelt u ons beter in staat personele capaciteit, programmatische prioriteit en eventuele cofinanciering op te nemen in de kadernota en begroting van de gemeenten. Door bestuurlijke afspraken te formaliseren creëert draagvlak, waarmee de vrijblijvendheid verdwijnt en het commitment wordt vergroot.

Bestuurlijke taken, rollen en verantwoordelijkheden

Daarnaast vragen wij uw aandacht voor het benoemen en concretiseren van de bestuurlijke taken, rollen en verantwoordelijkheden. Het opbouwplan geeft hier nog onvoldoende duidelijkheid over. We geven hier enkele voorbeelden en denkrichtingen bij:

- i) Hoewel de RAT is aangemerkt als een bestuurlijk gremium bestaat er geen formele lijn met de besturen van de gemeentelijke partnerorganisaties.
- ii) Met een verwijzing naar figuur 4 op pagina 11 van het opbouwplan en het hiervoor aangehaalde punt roept de status van het opbouwplan bij ons vragen op. Het enkel ter kennisname toe te zenden aan de colleges van de individuele gemeenten geeft voor de gemeenten geen status aan het plan en kan daarmee te makkelijk terzijde geschoven worden.
- iii) Op pagina 20 staat “De bereidheid tot het gericht inzetten van de bevoegdheden van alle vier de overheidslagen (Rijk, Provincie, Waterschap en Gemeenten) voor zover voor de opgave noodzakelijk; daartoe hoort ook het indien nodig inzetten van juridisch dwingende instrumentaria”. Vanuit het ambtelijk perspectief begrijpen we deze passage, maar in de huidige maatschappelijke context kunnen wij ons voorstellen dat dit punt tijdens een bestuurlijke consultatie leidt tot controverse.
- iv) Volgens de opzet van het MIRT-spoor neemt de RAT navolgende type-beslissingen: “voorkeursbeslissing/scenario” en “projectbeslissing”. We zien hier echter ook een duidelijke rol weggelegd voor de stuurgroepen van de verschillende gebiedsprocessen, dit raakt immers heel nadrukkelijk de verschillende stroomgebieden. Deze rol van de stuurgroepen van de verschillende gebiedsprocessen hoeft geen afbreuk te doen aan uw uitgangspunt van systeem solidariteit, maar zou dit juist moeten versterken. De bestuurders moeten dan ook zelf in gesprek gaan over oorzaak, gevolg en oplossing.

2. Versterk de link met het Limburgse Programma Landelijke Gebied (LPLG) en het deltaprogramma ruimtelijke adaptatie (DPRA).

Wij herkennen en erkennen uw spagaat als het gaat om resultaatgerichtheid en integraliteit. Gelet op de grootte en complexiteit van de opgave waar we voor staan, hebben we alle begrip voor het feit dat u binnen uw programma niet alles met alles probeert te verbinden.

Toch willen wij u erop attenderen dat een sterke (re) koppeling met het LPLG onzes inziens zeer wenselijk is. Net als binnen WRL wordt er binnen NPLG gebiedsgericht gewerkt, zijn er grote opgaven op het gebied van water en wordt een beroep gedaan op de beschikbare ruimte. Wij denken dat partnerorganisaties en terrein beherende organisaties te kort worden gedaan als we op dit punt geen sterke verbinding / koppeling leggen.

Het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie streeft (qua te veel aan water) dezelfde doelen na als het programma WRL. Zowel vanuit de DPRA als de Watersysteemanalyse (WSA) hebben we geleerd dat het vergroten van de sponswerking een positieve bijdrage levert aan het voorkomen van de wateroverlast en aan de aanpak van droogteproblemen. Vanuit het gemeentelijk domein zouden wij graag een brede interpretatie zien van “het vergroten van de sponswerking” (minder afdekken) waarmee projecten ook integraal kunnen bijdragen aan de opgaven van de DPRA zoals de aanpak van droogte of zelfs het voorkomen van hittestress. Doelstapeling is een manier om het draagvlak te vergroten, de financiering te verruimen en het ruimtebeslag te optimaliseren. Het draagt uiteindelijk in belangrijke mate bij aan het realiseren van de opgaven, doelen en ambities.

3. Realiseerbaarheid van de opgave

Het programma ademt ambitie en resultaatgerichtheid uit. De ervaringen van de afgelopen 3 tot 5 jaar laten duidelijk zien dat de uitvoeringskracht binnen de publieke sector dient te worden vergroot. Zowel binnen het programma Water in Balans als ten aanzien van de uitvoeringsagenda's van de DPRA constateren we, zonder verder waardeoordeel, dat de slag van programmeren naar realiseren veel tijd en capaciteit kost. Het verdient de aandacht om vroegtijdig met elkaar in

gesprek te gaan om hier passende afspraken over te maken, zodat benodigde middelen en (personele) capaciteit tijdig beschikbaar zijn.

4. Aanhaking stakeholders

In onze optiek is de aanhaking van de stakeholder nog onderbelicht. De aanhaking van de maatschappelijke partners als woningbouwcorporaties en bedrijven, maar ook de landbouwsector kunnen zorgen voor een potentiële bijdrage in het vergroten van de sponswerking. Dit zijn partijen die wellicht als koppelkans in een totale verduurzamingsstrategie kunnen en willen participeren in onze opgave. Het vergroten van de sponswerkingen is een opgave waar ieder zijn of haar steentje aan kan en moet bijdragen. Bij punt 3 hebben we al aangegeven dat we het betrekken van de terrein beherende organisaties al een meerwaarde zien, mede met betrekking tot de verbinding met het LPLG.

5. Verwachting management

Zorg voor verwachting management richting colleges B&W, gemeenteraden en de omgeving en communiceer hierover. De omgeving heeft de verwachting dat op korte termijn maatregelen getroffen gaan worden. In het opbouwplan zijn deze ook benoemd. Maak dit concreet richting de omgeving. Communiceer wat wel op korte termijn opgepakt kan worden (quick-wins) en creëer begrip dat de overige omvangrijke maatregelen tijd vragen. Communiceer ook duidelijk wat WRL wel en niet doet en waar WRL nu mee bezig is. Maak zichtbaar wat nog niet zichtbaar gemaakt kan worden door het proces te delen. Als het te lang stil blijft, denkt de omgeving dat er niets gebeurt.

6. Vervolgproces

Na het gereedkomen van het opbouwplan gaat WRL aan de slag met het ontwerpspoor. Een van de randvoorwaarden, zoals aangegeven in het opbouwplan, is de bereidheid tot het inzetten van personele capaciteit en financiële middelen vanuit de partnerorganisaties. Hierbij is het voor gemeenten benodigd om inzicht te krijgen in de benodigde in te zetten capaciteit en financiële middelen. Daarbij helpt het, zoals bij punt 1 is aangegeven, om het commitment van de gemeenten te vergroten om prioriteit te kunnen stellen.

Punt van zorg is de al overvolle agenda van de gemeenteambtenaar en de totale personele krapte op de arbeidsmarkt. Hierbij helpt het om zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande gremia en overlegstructuren, zoals de waterwerkregio's, het AKaL/BKaL en AROL/BROL.

Wij hebben gepoogd met deze reactie niet alleen te voorzien in opbouwende feedback ten aanzien van het opbouwplan maar hopen hiermee ook een waardevolle bijdrage te leveren aan het versterken van het partnership.

Namens de ambtelijke samenwerking van gemeenten die zijn aangesloten bij de Zuid-Limburgse waterwerkregio's:

Regio	regiotrekker	gemeente
Westelijke Mijnstreek	Dhr. R. Weijers	Sittard-Geleen
Maas- en mergelland	Dhr. G. Wijnants	Maastricht
Parkstad	Dhr. V. Dinjens	Heerlen

Ambtelijke ondersteuning en redactie
Mevr. M. Pakbier
Dhr. M. Putmans